

iki 170 cm storio pilkšvas rudas molis su statybinių medžiagų atliekomis ir žmonių kaulais bei XVI–XVIII a. radiniais.

Aptikta 20 kapų, iš kurių tik 7 buvo nepažeisti. Perkasose 1, 9 ir 11 aptiktos didelės permaišytų kaulų koncentracijos. Antropologinės medžiagos analizė parodė, kad tyrimų metu surinkti iš viso 127 individų skeletai ir jų fragmentai, kurių didelė dalis priklausė vyresnio amžiaus vyrams (dvasiškiams). Perkasose 5 ir 6 aptikti medinės zakristijos, statytos tuo pačiu metu kaip ir bažnyčia, pamatai.

Bažnyčia pastatyta laikotarpyje tarp 1606 ir 1611 m. Kultūriniame sluoksnyje gausu vėlesnių bažnyčios remontų ir šventoriaus pertvarkymų pėdsakų.

2002 m. padarytas drenažas aplink pamatus ir trasa sujungti šuliniai. Šventoriuje yra didelė kapų koncentracija, todėl prieš vykdanant tvarkymo darbus reikia atlikti archeologinius tyrimus tiek pamatų drenažo vietose,

tiek lietaus nuotėkyno magistralinės trasos vietoje.

CHURCH OF THE BLESSED VIRGIN MARY SCAPULAR IN LINKUVA (PAKRUOJIS DISTRICT)

In 2002 in the churchyard and at the approaches of the Church of the Blessed Virgin Mary Scapular in Linkuva, the area of 170 m² was explored in the rain drainage and in the foundation drainage as well as in the locations of the future routes. In total 20 burials were found, where only 7 of them were not disturbed. During the exploration 127 individual skeletons and their fragments were collected. The majority of them belonged to older male individuals (clergymen).

The church was built during the period between 1606 and 1611. In the cultural layer there were numerous relics of church and churchyard repair works.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI BIJUTIŠKIO BAŽNYČIOS ŠVENTORIUJE IR ALTARIJOS KALNELYJE

Rimvydas LAUŽIKAS

2002 m. vasarą buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Bijutiškio (Molėtų r.) katalikų bažnyčios šventoriuje ir Altarijos kalnelyje. Lietuvos bažnyčių istorijos tema rašiusių autorių nuomone, Bijutiškio parapiinė bažnyčią 1478 m. fundavo Ona Eirudavičienė; apie 1789–1791 m. buvo pastatyta nauja bažnyčia; 1863 m. Rusijos valdžia bažnyčią uždarė, nugriovė ir jos vietoje pastatė mūrinę cerkvę; 1926–1930 m. cerkvė buvo nugriauta ir jos vietoje pastatyta dabartinė bažnyčia. Buvo neaišku, kur XV a. bažnyčios

vieta (vietiniai gyventojai nurodo Altarijos kalnelį); ar XV a. bažnyčios vieta sutapo su XVIII a. bažnyčios vieta; koks santykis tarp XV a. funduotos Bijutiškio parapijos ir XV a. Dubingių altarijos Bijutiškyje pastatų. Be to, rašytiniai šaltiniai mini dar vieną XV a. funduotą Dubingių parapijos altariją prie Stirno ežero, taip pat kulto pastatą Bijutiškio dvaro parke.

Tyrimų metu buvo išskasti 6 šurfai (5 bažnyčios šventoriuje ir 1 Altarijos kalnelyje), bendras ištirtas plotas – 67 m². Bažnyčios šventoriuje, šurfe 3 rastas laidojimo rūšys su

4 stačiatikiškais palaidojimais, datuojamais XIX a. antrąja puse. Greta jo rasti 5 virduliai, virdulių, žvakidžių dalys ir kitokie sulūžę dirbiniai iš spalvotųjų metalų, datuotini XVIII a. pabaiga – XX a. pradžia ir sietini su dabartinės Bijutiškio bažnyčios žaibolaidžiu (užkasti duobėje prie žaibolaidžio jau po II Pasaulinio karo). Kituose šurfuose kultūrinio sluoksnio nerasta, tik velėnos sluoksnyje aptikti keli žiestos keramikos fragmentai, S formos čerpės fragmentas ir kelios vinys. Jie visi datuotini ne anksčiau kaip XVIII a. pabaigos laikotarpiu. Šie pavieniai radiniai greičiausiai atsitiktinai buvę numesti ant žemės ir vėliau įminti į velėną. Altarijos kalnelyje rastas kultūrinis sluoksnis ir 1 keramikos fragmentas yra aiškiai ūkinės kilmės ir taip pat datuotini ne anksčiau kaip XVIII a. laikotarpiu.

Remdamiesi archeologinių ir istorinių tyrimų rezultatais, galime teigti, kad pirmoji Bi-

jutiškio bažnyčia buvo pastatyta tik XVIII a. pabaigoje visiškai tuščioje vietoje šalia dvaro. Kadangi jos fundatorius buvo vietos dvarininkas, kartais ji dar vadinta „kopyčia dvaro parke“. Tuo tarpu ant Altarijos kalnelio tebuvę ūkinės paskirties pastatai (Dubingių altarijos palivarkas ir vėliau užsienis).

SURVEY ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS IN BIJUTIŠKIS CHURCHYARD AND IN ALTARIJA HILL

In 2002 the explorations were carried out in the Bijutiškis churchyard (Molėtai district) and the Altarija hill. The area of 67 m² was explored. The Bijutiškis church was built at the end of the 18th century near the manor. In the chanel-house there were found 4 orthodox burials of the second part of the 19th century and stray finds belonging to the 18th century.

PAPARČIŲ DOMINIKONŲ VIENUOLYNAS

ALGIRDAS ŽALNIERIUS

Archeologiniai tyrinėjimai buvusioje Paparčių dominikonų vienuolyno teritorijoje buvo atliekami 2000 m. (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 153–155). Ruošiantis restauruoti vienintelius iš vienuolyno pastatų išlikusius pagrindinius vartus bei pastatyti naują varpinę, reikėjo nustatyti teritorijoje buvusius žemės paviršius, rasti vienuolyno bažnyčios šventoriaus tvoros, vartų, vienuolyno klauzūros ir Š korpuso ŠV kampo pamatų liekanas bei nustatyti jų planą. Tačiau ir gavus reikiamus duomenis apie ŠV vienuolyno dalies išplanavimą, liko neatsakytų klausimų, susijusių ir su vietos parinkimu naujai varpinei,

ir tolesniu vienuolyno teritorijos tvarkymu. Archeologinių tyrinėjimų autoriui pasiūlius, buvo nutarta kreiptis į Kauno technologijos universiteto Statybos ir architektūros fakulteto vadovybę ir pakviesti dalyvauti buvusio Paparčių vienuolyno tvarkymo darbuose, pradiniam etape parengiant vienuolyno teritorijos sutvarkymo, eksponavimo ir pritaikymo visuomeninėms reikmėms projektą magistratūros diplominio darbo lygyje. 2001 m. spalio mėn. Paparčiuose įvyko susirinkimas, kuriame dalyvavo Kaišiadorių vicemeras, rajono vyr. architektas, paminklotvarkininkas, tarybos atstovai, Kauno technologijos universiteto